

Här Fernand Etgen
President vun der Deputéiertechamber
19, um Krautmaart
L-1728 Lëtzebuerg

Lëtzebuerg, de 25. Mäerz 2021

Här President,

esou wéi d'Chamberreglement et virgesäit, bieden ech lech, dës parlamentaresch Fro un d'Madamm Kulturminister, den Här Bausseminister an un d'Madamm Minister fir d'Groussregioun weiderzeleeden.

De 25. Juni 2005 huet Lëtzebuerg d'*Europäesch Charta fir Regional a Minoritéitssproochen* ratifizéiert. Dës Charta, déi méttlerweil vu 25 Länner ënnerschriwwen an dovunner vu 17 ratifizéiert gouf, huet als Zil, déi regional a minoritär Sproochen als Bestanddeel vum kulturelle Räichtum vun Europa am ëffentleche Raum - also an de Schoulen, op de Geriichter, an der Verwaltung, an de Medien, an der Kultur, an am wirtschaftlechen a soziale Liewen - unzëerkennen an ze schützen.

„Eine Minderheitensprache überlebt nur dann, wenn sie überall und nicht nur zu Hause verwendet wird.“ (Quell: *Europäesch Charta fir Regional a Minoritéitssproochen*)

Och wa Lëtzebuerg net direkt vun dëser Charta betraff ass, well d'Land zënter 1839 seng sproochlech Eenheet huet (unité linguistique, Gilbert Trausch), sou ass si interessant virum Hannergrond vun de lëtzebuergeschsproochge Minoritéiten an Däitschland, an der Belsch, an a Frankräich.

Den Artikel 14 vun der Charta gesäit vir, datt déi verschidde Vertragslänner mat deene Länner, an deenen déi selwecht oder eng änlech Sprooch geschwat gëtt, bilateral oder multilateral Accorden ofschléissen, fir esou d'Kontakter tëscht de Leit, déi déi selwecht Sprooch schwätzen, ze favoriséieren. Dëst gëllt fir d'Beräicher Kultur, Schoul, Informatioun a berufflech Ausbildung. Donieft muss d'grenziwwerschreidend Zesummenaarbecht um regionalen a lokalen Niveau am Intressi vun de regionalen a minoritäre Sproochen erlichtert ginn.

Interessant ass och, datt d'Belsch a Frankräich d'Charta net ratifizéiert hunn. An dësen 2 Länner gëtt et haut nach eng kleng lëtzebuergeschsproocheg Gemeinschaft, déi awer lues a lues riskéiert ze verschwannen. Nach virun 100 Joer war Lëtzebuergesch d'Hauptëmgangssprooch am Areler an Diddenewener Land. Dat ass haut net méi de Fall. Mir hunn awer vill Grenzgänger aus dëse Géigenden, déi zu Lëtzebuerg schaffen, wat e groussen Afloss op de Sproochgebrauch an eisem Land huet.

An deem Kontext wéilt ech der Regierung gär folgend Froe stellen:

1. Schon 2002 hat den deemolege Kulturminister an der Äntwert op eng parlamentaresch Fro vum 1. Februar 2002 gesot, datt Lëtzebuerg d'Iwwerliewe vun der Lëtzebuenger Sprooch am Ausland géing ënnerstëtzen. Mécht dës Regierung dat och? Wa jo, wéi a mat wat fir Mëttel?
2. Huet Lëtzebuerg schonn an Diskussiounen mat der Belsch a Frankräich de Sproochgebrauch vum Lëtzebuergeschen op hirem Territoire zur Sprooch bruecht? Ass d'Regierung gewëllt, dës ze maachen?
3. Ass d'Regierung gewëllt, Frankräich an d'Belsch dozou ze beweegen, d'*Europäesch Charta fir Regional a Minoritéitssproochen* ze ratifizéieren, wat och dem Lëtzebuergesche géif hëllefen?
4. Wéi huet de Lëtzebuenger Staat an de leschte 5 Joer d'Lëtzebuenger Sprooch baussent eise Landesgrenzen ënnerstëtzt?
5. Weess d'Regierung nach vun anere Länner, an deene Gemeinschaften existéieren, déi Lëtzebuergesch oder e Lëtzebuenger Dialekt gebrauchen, z.B. a Brasilien oder a Rumänien? Wa jo, férdert de Lëtzebuenger Staat eis Sprooch bei deene Gemeinschaften? Wann nee, firwat net?
6. Huet Lëtzebuerg scho bilateral oder multilateral Accorde mat den Nopeschlänner an deene Beräicher, wéi se am Artikel 14 vun der Charta virgeschriwwen ginn, fir de Kontakt tëscht Sprächer vum Lëtzebuergeschen aus verschidde Länner hierzestellen? Wa jo, a wat fir enge Beräicher a mat wat fir Länner? Wann nee, gedenkt d'Regierung der Opfuerderung vum Artikel 14 nozekommen? Wa jo, a wéi enger Form, a wéi enge Beräicher a mat wat fir Länner?
7. Wéi gedenkt d'Regierung am Intressi vun der Lëtzebuenger Sprooch déi grenziwwerschreidend Zesummenaarbecht um regionalen a lokalen Niveau ze gestalten? Sinn do schonn Initiative geplangt? Wa jo, wat fir eng?
8. Aner Länner wéi Frankräich investéieren vill Geld an Energie, fir hir Sprooch och am Ausland ze promovéieren. Si suergen z.B. och dofir, datt am Ausland franséisch Schoulen entstinn, esou wéi och zu Lëtzebuerg. Ass de Lëtzebuenger Staat gewëllt, sech op deene Plazen am Ausland, wou Leit wunnen, déi Lëtzebuergesch schwätzen oder Lëtzebuenger liewen, och esou ze engagéieren?
9. Huet Lëtzebuerg an de leschte Joren op iergendeng Aart a Weis Schoulen am Ausland gehollef, fir Lëtzebuergeschcoursen ze organiséieren? Wann nee, ass d'Regierung bereet, dat ze maachen, an ass si bereet d'Initiativ dofir ze iwwerhuelen?

Mat déiwem Respekt,

Fred Keup
Deputéierten

Gemeinsam Äntwert vum Minister fir Educatioun, Kanner a Jugend, vum Aussen- an Europaminister, vun der Ministesch fir d'Groussregioun a vun der Kulturministesch op d'parlamentaresch Fro Nr. 3951 vum honorabelen Här Deputéierte Fred Keup

Ad 1)

Et ass net dacks, datt am Ausland *expressis verbis* dovunner rieds geet, datt Lëtzebuergesch geschwat géif ginn. Am Frankräich schwätzt een an deem Kontext ëmmer vu *Platt*, *Lëtzebuenger Platt* oder *francique luxembourgeois*, an der Belsch vun *Areler Platt*.

Och am rezente fransésische Gesetz iwwert d'Langues régionales gëtt d'Bezeechnung *francique mosellan* geholl.

Offiziell Demarchen, fir d'Roll vun der Lëtzebuenger Sprooch als minoritär Sprooch unzeerkennen, si mat Ausnam vun der belscher Gemeng Atert keng bekannt. Zu Atert schwätzen eng sëllegen Awunner Lëtzebuergesch; et ass déi éischt Gemeng, déi d'Charte vun den endogene Sproochen an der Fédération Wallonie-Bruxelles ugeholl an domat Lëtzebuergesch offiziell unerkannt huet.

Mat der Gemeng Atert ware Reunioune vu Servicer vum Kultur- a vum Educatiounsministère, fir iwwert eng Zesummenaarbecht ze schwätzen. Do ass och den Theema beschwat gi vun der Protectioun vum immaterielle Kulturierwen. Déi *Convention pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel* ass en Traité, deen am Kader vun der UNESCO, de 17. Oktober 2003 ugeholl gouf. Lëtzebuerg huet dësen Traité mat der *Loi du 23 décembre 2005 portant approbation de la Convention pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel* ëmgesat.

D'Gemeng Atert ass staark un enger Ubannung an e regionale Réseau vu Gemengen op lëtzebuergeschem Territoire interesséiert an et besti schonns eng Rei Projeten zesumme mat de Gemengen op der lëtzebuergescher Säit.

Ad 2)

Am Kader vun der grenziwwerschreidender Zesummenaarbecht mat Frankräich gëtt reegelméisseg de Punkt gemaach iwwert d'Offer u Lëtzebuergeschcoursen am fransésische Grenzgebitt. Lëtzebuerg huet doriwwer eraus Kontakt mat verschiddenen Instanzen iwwert den Enseignement vum Lëtzebuergeschen als Friemsprooch, wéi z. B. de *Ministerien für Bildung und Kultur* am Saarland an a Rheinland-Pfalz, der Académie Nancy-Metz, dem Réseau langues an der Province de Luxembourg.

Ad 3)

Lëtzebuergesch fält net ënnert d'Definitioun vun enger regionaler oder Minoritéitssprooch, sou wéi se am Artikel 1 vun der Europäescher Charta fir Regional- a Minoritéitssproochen zeréckbehal gouf.

Ad 4)

Op verschiddenen Niveauen huet d'Lëtzebuenger Regierung Coursen ënnerstëtzt an der Formation des adultes, fir Lëtzebuergesch als Friemsprooch ze léieren. Och ginn op Nofro Lëtzebuergeschcoursen am Ausland mat der Ënnerstëtzung vun eisen Ambassaden ugebueden.

Um kulturellen Niveau kënnen déi reegelméisseg Presenz op de Bicherfoiren ernimmt ginn, d'Bicher, déi auslänneschen Universitëiten an Ambassaden zur Verfügung gestallt ginn, esou wéi de *European Union Prize for Literature*.

Ad 5)

D'Regierung huet keng Kenntnis iwwert Gemeinschaften an anere Länner, wou haut nach déi lëtzebuergesch Sprooch am Alldag gebraucht an un d'Kanner virugi gëtt.

Zanter 2008 hu vill Persounen op der Welt vun enger Bestëmmung Gebrauch gemaach, déi et hinnen erlaabt, déi Lëtzebuenger Nationalitéit ze kréien, wann se kënnen noweisen, datt ee vun hire Virfaren am Joer 1900 Lëtzebuenger war.

Vun deene Lëtzebuenger sinn der eng Partie, notamment a Brasilien, mee och zum Beispill a Frankräich, déi sech wënschen, Lëtzebuergesch ze léieren oder hir Kompetenzen am Lëtzebuergesch opzefrëschen. Den Educationministère bitt dofir op Nofro a mat der Ënnerstëtzung vun eisen Ambassadë Lëtzebuergeschcoursen un.

Et ass opgrond vun der grousser Demande no Coursen, och hei zu Lëtzebuerg an an der Groussregioun, fir Lëtzebuergesch als Friemsprooch ze léieren, net méiglech, fir all deenen, déi et froen, Coursen unzebidden. D'Léisung ass e Cours iwwer Internet, un deem am Ablack zesumme mat eise Lëtzebuergeschproffe vum nationale Sproochenzenter (INL – Institut national des langues) geschafft gëtt. Do kann dann och an Zesummenaarbecht mat eisem Sproochenzenter an der Formation des adultes e *blended learning* ugebuede ginn.

Och eng Certification à distance gëtt méiglech, ëmmer ënnert der Opsicht vum INL. Fir deenen, déi dat wëllen, et via Computer ze erméiglechen, mussen si op der Plaz d'Méiglechkeet hunn, ënner Opsicht déi schrëftlech oder mëndlech Epreuven ze maachen. Opsicht heescht, datt d'Identitéit kontrolléiert gëtt, an datt d'Kandidaten hir Epreuve ouni Hëllef maachen. D'Zertifikatioun vum Lëtzebuergesche geschitt mat den Niveaue vum Gemeinsamen europäesche Referenzkader fir Sproochen.

Verschieden Initiative fir esou en Internetkurs gouf et schonns, zum Beispill um Site www.quattropole.org vun de Stied Lëtzebuerg, Metz, Saarbrécken an Tréier.

Ad 6)

Et gëtt op d'Äntwert op de Punkt 3 verwisen.

Ad 7)

Nieft dem uewe genannten Zesummeschaffen um Niveau vun der Formation des adultes gëtt gekuckt, wéi Lëtzebuerg kann an der Formation initiale Initiativen ënnerstëtzen, fir Lëtzebuergesch als Friemsprooch ze enseignéieren.

Ausserdeem bitt Lëtzebuerg den Zertifikat Lëtzebuenger Sprooch a Kultur (ZLSK) am INL an op der Universitëit un, wou och auslännesch Enseignantë sech kënnen aschreiwen. Et gëtt eng Demande vum *Réseau langues* aus der Province de Luxembourg fir esou Formatiounen, déi och vu Lëtzebuerg aus unerkannt sinn.

Den Zenter fir d'Lëtzebuenger Sprooch ass a Kontakt mat Sproochespezialisten aus dem noen Ausland an huet och d'Archive vun der Section linguistique vum Institut grand-ducal iwwerholl, fir déi Forme vum Lëtzebuergesch, dem *francique* oder *platt luxembourgeois* an dem *Areler Platt* ze dokumentéieren.

Onofhängeg vun den eenzelne Punkte vun der Europäescher Charta fir Regional a Minoritéitsproochen, mee am Sënn vun hirer kultureller Zilsetzung beméit sech Lëtzebuerg awer generell fir d'Sprooche vum Land och baussent de Grenzen a grenziwwerschreidend op vill Aart a Weisen ze fërderen.

Ad 8)

Interessenten, déi wëlle Lëtzebuergesch léieren, sollen déi Méiglechkeet kréien iwwert eng informatesch Applicatioun, wou se kënne Lëtzebuergesch selwer an eegener Regie oder am *blended learning* léieren, um Niveau, dee si wëllen, an dat och certifiéiert kënne kréien, wann se dat wëllen.

Ad 9)

Lëtzebuerg huet an de leschte Joer op verschidde Plaze gehollef, Lëtzebuergeschcoursen am noen Ausland ze organiséieren, dat och am Kader vun der Groussregioun a vun europäesche Programmer.

Wéi schonns am Juli 2019 an der Äntwert op d'parlamentaresch Fro Nummer 926 vum Här Deputéierte Mars Di Bartolomeo preziséiert, organiséiert de Service de la formation des adultes Coursen an der Groussregioun, am Saarland, a Rheinland-Pfalz an a Loutrengen (haut Grand-Est)